ఉపనిషత్తులు

కైవల్యోపనిషత్తు

ఉచిత గురుకుల విద్య ఫౌండేషన్
www.freegurukul.org

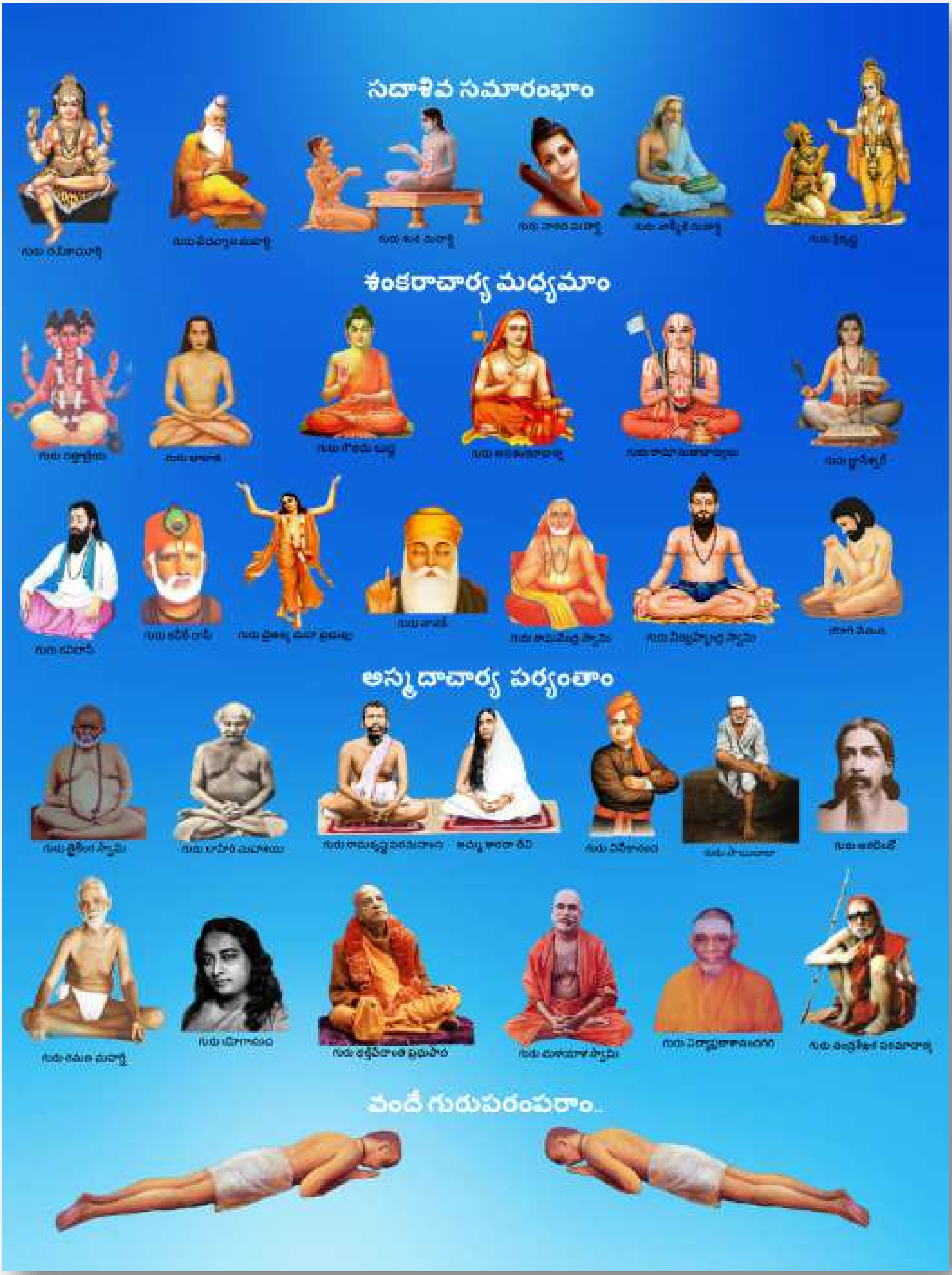
సదాశివ సమారంభాం
శంకరాచార్య మధ్యమాం
అస్మదాచార్య పర్యంతాం
వందే గురుపరంపరాం..

Free Gurukul

"ఉచిత గురుకుల విద్య ఫౌండేషన్" ద్వారా విలువలు, నైపుణ్యాలతో కూడిన విద్య ఉచితంగా + సులభంగా + ఆకర్షణీయంగా + నాణ్యతతో కూడి అందించే సేవా కార్యక్రమంలో బాగంగా ఈ పుస్తకాన్ని భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్(డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా) నుంచి సేకరించి అందిస్తున్నాము. ఇందుకు మేము వారికి కృతజ్ఞత తెలియచేసుకుంటున్నాము.

సాయి రామ్ వారి సేవల విస్తరణలో బాగంగా ఈ ఫౌండేషన్ స్థాపించబడినది. ఈ స్వచ్ఛంద సంస్థ ద్వారానే అన్ని సేవలు అందించబడును. ఇటువంటి పుస్తకాలు మీరు వ్రాసినట్లయితే (లేక) సేకరిస్తే మాకు తెలియచేయండి. మేము ప్రతి విద్యార్ధికి ఉచితంగా అందేలా చేస్తాము, తద్వారా ఉన్నత విలువలు, నైపుణ్యాలు కలిగిన విద్యార్థులను మన దేశానికి అందించవచ్చు. మాతో కలిసి నవ భారత నిర్మాణ కార్యక్రమంలో పనిచేయుటకు, భాగస్వామ్యం అగుటకు ఆసక్తి ఉంటే సంప్రదించగలరు.

ఈ గ్రంధాలను ఉచితంగా ఆన్ లైన్ లో చదువుటకు, దిగుమతి(డౌన్లోడ్) చేసుకొనుటకు గల మార్గాలు:

1) భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్: http://www.new.dli.ernet.in
2) ఉచిత గురుకుల విద్య ఫౌండేషన్ వెబ్ సైట్ : www.freegurukul.org
3) సాయి రామ్ వెబ్ సైట్ : https://sites.google.com/site/sairealattitudemanagement
4) మొబైల్ ఆప్: Free Gurukul

గమనిక: భక్తి,జ్ఞాన,ధర్మ ప్రచారార్ధం ఉచితంగా eBook రూపంలో భారత ప్రభుత్వపు డిజిటల్ లైబ్రరీ సహాయంతో ఇవ్వడం జరిగింది. ఇది లాభార్జన దృష్టిలేని ఉచిత సేవ. ఈ సేవలో అంతర్జాలంలోని(ఇంటర్నెట్) లైసెన్సు / కాపీరైటు అభ్యంతరాలు లేనివి అనుకొన్న పుస్తకాలను గ్రహించటం జరిగినది. అనుకోకుండా ఏవైనా అభ్యంతరకరమైనవి ఉన్నచో మాకు తెలుప మనవి, వాటిని తొలగించగలము అని మనవి చేసుకొంటున్నాము.

Website: www.freegurukul.org Mobile App: Free Gurukul email: support@freegurukul.org
Facebook: www.facebook.com/freegurukul Help Line / WhatsApp: 904 202 0123

" మన లక్ష్యం: విలువలు, నైపుణ్యాలతో కూడిన విద్య అనేది ఉచితంగా + సులభంగా + ఆకర్షణీయంగా + నాణ్యతతో కూడి అందరికి అందించబడాలి "

ఉచిత గురుకుల విద్య ఫౌండేషన్ – Free Gurukul Education Foundation

సర్వం పరమాత్మ పాద సమర్పణమస్తు

భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్ - డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా

http://www.new.dli.ernet.in

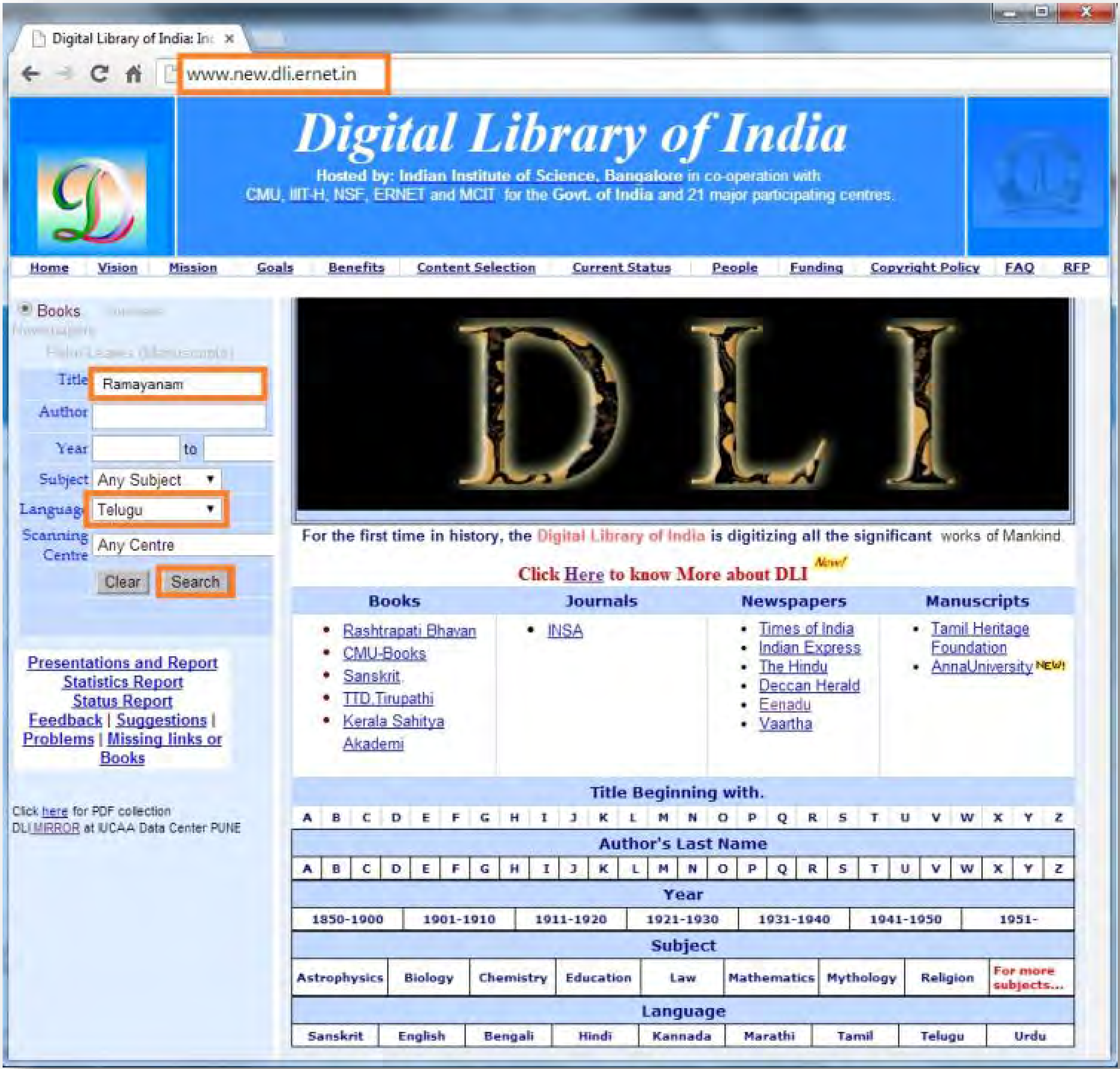

అతి విశిష్టం ఈ దానం!

స్వామి వివేకానంద

"దానాలలోకెల్లా ఆధ్యాత్మిక విద్యాదానం చాలా శ్రేష్ఠమైంది! దాని తరువాతిది లౌకిక జ్ఞానదానం, ప్రాణదానం, అన్నదానం" అని వ్యాసమహర్షి చెప్పారు.

మన ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానం భారతదేశ హద్దులలో నిలిచి పోకూడదు. లోకమంతటినీ ఆవరించాలి! ఇలా లోకవ్యాప్తమైన ధర్మప్రచారాన్ని మన పూర్వులు చేశారు. హైందవ వేదాంతం ఎన్నడూ ఈ దేశం దాటి పోలేదని చెప్పేవారూ, మతప్రచారార్థం తొలిసారిగా, పరదేశాలకు వెళ్ళిన సన్యాసిని నేనే అని చెప్పేవారూ, తమ జాతిచరిత్ర నెరుగని వారే! ఇలాంటి సంఘటనలు ఎన్నోసార్లు జరిగాయి. అవసరమైనప్పుడల్లా, భారతీయ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానప్రవాహం వెల్లువలా లోకాన్ని ముంచెత్తుతూ వచ్చింది.

రాజకీయ ప్రచారాన్ని రణగొణధ్వనులతో, యోధులతో సాగించవచ్చు. అగ్నిని కురిపించి, కత్తిని ఝళిపించి, లౌకిక జ్ఞానాన్నీ, సంఘనిర్మాణ విజ్ఞానాన్నీ విరివిగా ప్రచారం చేయవచ్చు. కానీ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానదానం కళ్ళకు కనిపించకుండా, చెవులకు వినిపించకుండా కురుస్తూ, రోజా పువ్వుల రాసుల్ని వికసింపజేసే మంచులాగా నిశ్శబ్దంగా జరగవలసి ఉంది. భారతదేశం నిరాడంబరంగా, లోకానికి మళ్ళీ మళ్ళీ చేస్తూ వచ్చిన దానమిదే!

మిత్రులారా! నేను అవలంబించే విధానాన్ని తెలియజేస్తాను వినండి. భారతదేశంలోనూ, ఇతర దేశాల్లోనూ మన పారమార్థిక ధర్మాలను బోధించడానికి తగినవారుగా మన యువకుల్ని తయారు చేయడానికై భారతదేశంలో కొన్ని సంస్థలను నెలకొల్పాలి! ఇప్పుడు మనకు కావలసింది బలిష్ఠులు, ఐవసంపన్నులు, ఋజువర్తనులు, ఆత్మ విశ్వాసపరులు అయిన యువకులు. అలాంటి వారు నూరుమంది దొరికినా, ప్రపంచం పూర్తిగా పరివర్తన చెందగలుగుతుంది!!

ఇచ్ఛాశక్తి తక్కిన శక్తులన్నిటి కన్నా బలవత్తరమైంది. అది సాక్షాత్తూ భగవంతుని దగ్గరి నుండి వచ్చేదే కాబట్టి దాని ముందు తక్కినదంతా లొంగిపోవలసిందే. నిర్మలం, బలిష్ఠం అయిన 'ఇచ్ఛ' (సంకల్పం) సర్వశక్తిమంతమైంది. దానిలో మీకు విశ్వాసం లేదా? ఉంటే మీ మతంలోని మహోన్నత ధర్మాలను ప్రపంచానికి బోధించడానికై కంకణం కట్టుకోండి. ప్రపంచం ఆ ధర్మాల కోసమై ఎదురుచూస్తోంది. అనేక శతాబ్దాలుగా ప్రజలకు క్షుద్రసిద్ధాంతాలు నేర్పడం జరిగింది. వారు వ్యర్థులని ప్రపంచమంతటా బోధలు జరిగాయి. ఎన్నో శతాబ్దాల నుండి వారు ఈ బోధనల వల్ల భయభ్రాంతులై, పశుప్రాయులైపోతున్నారు. తాము ఆత్మస్వరూపులమనే మాటను వినడానికైనా వారెన్నడూ నోచుకోలేదు. "నీచాతినీచుడిలో కూడా ఆత్మ ఉంది. అది అమృతం, పరమ పవిత్రం, సర్వశక్తిమంతం, సర్వవ్యాపకమైనది" అని వారికి ఆత్మను గురించి చెప్పండి. వారికి ఆత్మవిశ్వాసాన్ని ప్రసాదించండి. ❖

మూలం: శ్రీ రామకృష్ణ ప్రభ - ఫిబ్రవరి 2014

KAIVALYOPANISHAD

కైవల్యోప నిషత్

ప్రాతః స్మరణ.

1. ప్రాతః స్మరామి హృది సంస్ఫురదాత్మతత్త్వం
   సచ్చిత్సుఖం పరమహంసగతిం తురీయమ్ ।
   యత్స్వప్నజాగరసుషుప్తమవైతి నిత్యం
   తద్బ్రహ్మ నిష్కలమహం న చ భూతసంఘః ॥

2. ప్రాతర్భజామి మనసా వచసామగమ్యం
   వాచో విభాంతి నిఖిలా యదనుగ్రహేణ ।
   యం నేతి నేతి వచనైర్నిగమా అవోచు
   స్తం దేవదేవమజమచ్యుతమాహురగ్ర్యమ్ ॥

3. ప్రాతర్నమామి తమసః పరమర్కవర్ణం
   పూర్ణం సనాతనపదం పురుషోత్తమాఖ్యమ్ ।
   యస్మిన్నిదం జగదశేషమశేషమూర్తౌ
   రజ్జ్వాం భుజంగమ ఇవ ప్రతిభాసితం వై ॥

విజ్ఞప్తి.

నన్ను శిష్యునిగా, పూజ్య శ్రీ విద్యాప్రకాశానంద స్వాములు, వేదాన్త విద్యను పరిపక్వపరచుచు, శ్రీగారు నన్ను ఆశ్రమ శిష్యులను గ్రంథములను చూపించి, ఈ విధమైన పద్ధతిని ప్రవర్తింప జేసి భాగవత ధర్మములను ఉపదేశించుచు వచ్చినారు. [illegible] ప్రచురించుటకు సహకరించినారు. ఆత్మ జ్ఞానము నన్ను పొందించిరి. మా వేదాంత గురువర్యులు పూజ్య శ్రీ విద్యాప్రకాశానంద స్వాములు నాకు [illegible] శిష్యుడను. నాకు [illegible] పూజ్య శ్రీ రామకృష్ణానంద స్వాములు కూడా నన్ను [illegible]. పూజ్య శ్రీ [illegible] స్వాములు కూడా ప్రోత్సహించినారు. సద్గురు పరంపరకు చెందిన ఈ మహాత్ములకు [illegible] కృతజ్ఞుడను, వారి పాదపద్మములకు ప్రణామములు సమర్పించుచున్నాను.

వేదాన్త విద్య అందరికీ అవసరము. [illegible] మనుష్యులు స్వతంత్రముగా [illegible] జీవితమును [illegible] సాధించుటకు [illegible] [illegible]. [illegible] మనుష్యులందరికి ఆచరణీయము. ఆత్మజ్ఞానము సర్వులకు [illegible]. [illegible] భాగవత ధర్మము అవశ్యకము. [illegible], [illegible], [illegible], [illegible], [illegible], [illegible] చేయగలదని నమ్ముచున్నాను.

సద్గురువుల శ్రీ [illegible] నన్ను [illegible]

తేది 14-9-1964

డా. రామకృష్ణయ్య,
[illegible]

SWAMY SREE RAMAKRISHNANANDA
EDITOR, GITA VANI.

ALLAGADDA
KURNOOL DIST.

నా ప్రమోద వాక్యాలు.

ఈ శ్వేతాశ్వతరోపనిషత్తు సమూలంగా తెలుగులో వివరించిన శ్రీ ఉ. రామకృష్ణయ్యగారు వారి విద్యాసంస్థ సంస్థాపకులు. భారత విద్యార్థి జ్ఞాన యజ్ఞ ప్రచారకులైన శ్రీ చిన్మయానంద స్వాములవారి యెడ విశేష భక్తి భావం కలవారు. శ్రీ స్వామి వారిచే జరుపబడు జ్ఞాన యజ్ఞ ప్రచార కార్యక్రమాలలో విరివిగా పాల్గొంటు వున్నారు. బహుకాలంగా వీరితో నాకు సద్భావపూర్ణమైన స్నేహ పరిచయం ఉంది. పవిత్రమైన యీ ఉపనిషత్ ప్రసాదాన్ని తెల్గువారికి పంచిన ఆ పుణ్యాత్మునికి నా అనంత ధన్యవాదాలు.

భోజన సమయాలలో భగవద్గీత పదునైదవ అధ్యాయాన్ని పఠించుట నేటికాలం వరకూ, ప్రాచీన వైదిక కాలంలో యీ శ్వేతాశ్వతరోపనిషత్తును పఠించే వారట. ఆ విధంగా నిత్యపఠన నియుక్తమై విరాజిల్లిన ఉపనిషత్తిది. దీని మూర్తి చిన్నదైనా కీర్తి గొప్పది.

మానవ జన్మానికి పరమలక్ష్యమైన మోక్షాన్ని—బ్రహ్మ ప్రాప్తిని ఈశా ఉపనిషత్తు సరళంగా సరసంగా సాధన సహితంగా నిరూపించింది.

“నీవు దేవుడవయ్యా” అంటూ లోకంలో ఎవరినైనా ఉపచారంగా పొగడి మనం వారికి ఆ తాత్కాలికానందం కల్పిస్తాము, “ఉపచార వాక్యాలెందుకు; నిజంగా నీవు దేవుడవే” అంటూ ఉపనిషత్తులు నిరూపించి మన నిత్యానంద పూర్ణత్వాన్ని ప్రసాదిస్తాయి.

ఘటాభిమానం వదిలితే ఘటాకాశమే మహాకాశం, దేహాభిమానం వదిలితే జీవుడే దేవుడు. ముక్తి అంటే మోక్షమంటే, క్రొత్తగా సాధ్యమైన వస్తువు కాదు. మనిషి సహజ సిద్ధ స్వరూపం నిత్య సిద్ధమై ఉంది. మోక్షం మనకు సహజం. జ్ఞానంతోనే మోక్షమంటుంది ఈశా ఉపనిషత్తు స్పష్టంచేసింది. “బ్రహ్మవేత్తయైన బ్రహ్మానందము పొందును”— అన్నట్లు జీవన్ముక్తుడు తాను జీవించినంత వరకు తానే ఆనందస్వరూపుడుగా సంచరిస్తుంది, కాని దేవుడూ కాని “స్వరూపానందం కల్పించలేదు” అని చెబుతుంది, స్వస్వరూపానంద జాగ్రదవస్థలో కూడా “సుఖదుఃఖ భోగి” అనుభవిస్తాం. మనస్సులో గల అజ్ఞానాన్ని దేహాభిమానాన్ని వదిలి సాధనా మార్గాన్ని సంప్రదాయం. ఈ సాధనా మార్గం ఈ ఉపనిషత్తులో చెప్పబడింది.

ఈ ఉపనిషత్తులోని కొన్ని మంత్రాలవంటి మంత్రాలు ఇతర ఉపనిషత్తులలోను, భగవద్గీతలోను, ఉన్నాయి. ముక్తికొరకు ఆ పరమాత్మను ఉద్దేశించి ఉపాసించుటలో సాగిన పవిత్రమైన భావన కలదు.

జిజ్ఞాసువులు ఈ ఉపనిషత్తును పఠనం చేసి, ఉపనిషత్ శ్రేష్ఠతను గ్రహించ గల్గుదురని తలచుచూ ఆశిస్తాను. శ్రీ రామకృష్ణయ్యగారి సహాయంతో చదివిన విద్యార్థులు మా! శుభమస్తు—

మద్రాసు శ్రీరామ కృష్ణమందిరం శ్రీ రామకృష్ణానంద

చెన్నై, గీతాశ్రమ - సంపాదకుడు.

26-5-1961.

కైవల్యోపనిషత్.

ఓం సహనావవతు, సహనౌభునక్తు, సహవీర్యం కరవావహై,
తేజస్వినావధీతమస్తు మావిద్విషావహై ॥

ఓం శాంతిః ॥ శాంతిః ॥ శాంతిః ॥

అథాశ్వలాయనో భగవన్తం పరమేష్ఠిన ముపసమేత్యోవాచ ।
అధీహి భగవన్ బ్రహ్మవిద్యాం వరిష్ఠాం ।
సదా సద్భిః సేవ్యమానాం నిగూఢాం ।
యయా౽చిరాత్ సర్వ పాపం వ్యపోహ్య
పరాత్పరం పురుషం యాతి విద్వాన్ ॥ (1)

తస్మై సహోవాచ పితామహశ్చ ।
శ్రద్ధా భక్తి ధ్యానయోగాదవైహి । (2)

ఓం. న కర్మణా న ప్రజయా ధనేన
త్యాగేనైకే అమృతత్వ మానశుః ।
పరేణ నాకం నిహితం గుహాయాం
విభ్రాజతే యద్ యతయో విశన్తి ॥
వేదాన్త విజ్ఞానసునిశ్చితార్థాః
సంన్యాసయోగాద్ యతయః శుద్ధసత్త్వాః ।
తే బ్రహ్మలోకేషు పరాన్తకాలే
పరామృతాత్ పరిముచ్యన్తి సర్వే । (3)

వివిక్తదేశే చ సుఖాసనస్థః
శుచిః సమగ్రీవ శిరః శరీరః ॥ (4)

అత్యాశ్రమస్థః సకలేన్ద్రియాణి
నిరుధ్య భక్త్యా స్వగురుం ప్రణమ్య
హృత్పుణ్డరీకం విరజం విశుద్ధం
విచిన్త్య మధ్యే విశదం విశోకమ్ ॥ (5)

అచిన్త్య మవ్యక్త మనన్తరూపం
శివం ప్రశాన్త మమృతం బ్రహ్మయోనిమ్ ।
తథాఽఽది మధ్యాన్త విహీన మేకం
విభుం చిదానన్ద మరూప మద్భుతమ్ ॥ (6)

ఉమా సహాయం పరమేశ్వరం ప్రభుం
త్రిలోచనం నీలకణ్ఠం ప్రశాన్తమ్ ।
ధ్యాత్వా మునిర్గచ్ఛతి భూతయోనిం
సమస్తసాక్షిం తమసః పరస్తాత్ ॥ (7)

స బ్రహ్మ స శివః సేన్ద్రః సోఽక్షరః పరమః స్వరాట్ ।
స ఏవ విష్ణుః స ప్రాణః స కాలోఽగ్నిః స చన్ద్రమాః । (8)
స ఏవ సర్వం యద్భూతం యచ్చ భవ్యం సనాతనమ్ ।
జ్ఞాత్వా తం మృత్యుమత్యేతి నాన్యః పన్థా విముక్తయే ॥ (9)
సర్వభూతస్థ మాత్మానం సర్వభూతాని చాత్మని
సంపశ్యన్ బ్రహ్మ పరమం యాతి నాన్యేన హేతునా ॥ (10)

ఆత్మాన మరణిం కృత్వా ప్రణవం చోత్తరారణిమ్ :
జ్ఞాన నిర్మథనాభ్యాసాత్ పాశం దహతి పణ్డితః । (11)

స ఏవ మాయా పరిమోహితాత్మా
శరీర మాస్థాయ కరోతి సర్వమ్ ।
స్త్రీ యన్న పానాది విచిత్ర భోగైః
స ఏవ జాగ్ర త్పరితృప్తి మేతి । (12)

స్వప్నే స జీవః సుఖదుఃఖ భోక్తా
స్వమాయయా కల్పిత జీవలోకే :
సుషుప్తి కాలే సకలే విలీనే
తమోఽభిభూతః సుఖ రూప మేతి । (13)

పునశ్చ జన్మాంతర కర్మ యోగాత్ స ఏవ స్వపితి ప్రబుద్ధః ।
పురత్రయే క్రీడతి యశ్చ జీవః తతస్తు జాతం సకలం విచిత్రమ్ ।
ఆధార మానన్ద మఖణ్డ బోధం
యస్మిం లయం యాతి పురత్రయం చ । (14)

ఏతస్మా జ్జాయతే ప్రాణో మనః సర్వేన్ద్రియాణి చ
ఖం వాయు ర్జ్యోతి రాపః పృథివీ విశ్వస్య ధారిణీ । (15)

యత్పరం బ్రహ్మ సర్వాత్మా విశ్వస్యాయతనం మహత్ ।
సూక్ష్మా త్సూక్ష్మతరం నిత్యం తత్త్వమేవ త్వమేవ తత్ । (16

జాగ్ర త్స్వప్న సుషుప్త్యాది ప్రపంచం యత్ప్రకాశతే ।
తద్ బ్రహ్మాహ మితి జ్ఞాత్వా సర్వ బన్ధైః ప్రముచ్యతే ॥ (17)

త్రిషు ధామసు యద్భోగ్యం భోక్తా భోగశ్చ యద్భవేత్ ।
తేభ్యో విలక్షణః సాక్షీ చిన్మాత్రోఽహం సదాశివః ॥ (18)

మయ్యేవ సకలం జాతం మయి సర్వం ప్రతిష్ఠితమ్ ।
మయి సర్వం లయం యాతి తద్ బ్రహ్మాద్వయమస్మ్యహమ్ ॥

అణోరణీయానహమేవ తద్వన్
మహానహం విశ్వమహం విచిత్రమ్ ।
పురాతనోఽహం పురుషోఽహమీశో
హిరణ్మయోఽహం శివరూపమస్మి ॥ (20)

అపాణిపాదోఽహమచిన్త్యశక్తిః
పశ్యామ్యచక్షుః స శృణోమ్యకర్ణః ।
అహం విజానామి వివిక్తరూపో
న చాస్తి వేత్తా మమ చిత్సదాఽహమ్ ॥ (21)

వేదైరనేకైరహమేవ వేద్యో
వేదాన్తకృద్వేదవిదేవ చాహమ్ ।
న పుణ్యపాపే మమ నాస్తి నాశో
న జన్మ దేహేన్ద్రియబుద్ధిరస్తి । (22)

న భూమిరాపో న చ వహ్నిరస్తి
న చానిలోఽమేఽస్తి న చామ్బరం చ ।
ఏవం విదిత్వా పరమాత్మరూపం
గుహాశయం నిష్కలమద్వితీయమ్ ॥ (23)

సమస్త సాక్షిం సదస ద్విహీనం
ప్రయాతి శుద్ధం పరమాత్మ రూపమ్ ॥ (24)

ఇతి ప్రథమః ఖణ్డః ।

యః శతరుద్రియమధీతే సోఽగ్నిపూతో భవతి, సురాపానాత్పూతో భవతి, బ్రహ్మహత్యాత్పూతో భవతి, కృత్యాకృత్యాత్పూతో భవతి, తస్మా దవిముక్త మాశ్రితో భవతి ।

అత్యాశ్రమీ సర్వదా సకృద్వా జపేత్ ॥
అనేన జ్ఞాన మాప్నోతి సంసారార్ణవ నాశనమ్
తస్మా దేవంవిది త్వైనం కైవల్యం పద మశ్నుతే
కైవల్యం పదమశ్నుత ఇతి ॥

ఇత్యథర్వవేదీయా కైవల్యోపనిష త్సమాప్తా ।

ఓం తత్సత్.

కైవల్యోపనిషత్.

ఓం సహనావవతు, సహనౌభునక్తు, సహవీర్యం కరవావహై,

తేజస్వినావధీతమస్తు మా విద్విషావహై ॥

ఓం శాన్తిః। శాన్తిః॥ శాన్తిః॥।

1. అథాశ్వలాయనో భగవన్తం
పరమేష్ఠిన ముపసమేత్యోవాచ.
అధీహి భగవన్ బ్రహ్మవిద్యాం వరిష్ఠాం
సదా సద్భిః సేవ్యమానాం నిగూఢామ్।
యయా౽చిరాత్ సర్వ పాపం వ్యపోహ్య
పరాత్పరం పురుషం యాతి విద్వాన్॥

అథ = పిమ్మట, అనగా, బ్రహ్మవిద్యాధికారమునకు యోగ్యత కొఱకు, 1. వివేకము, 2. విరక్తి, 3. శమాది గుణసంపత్తి (శమము, దమము, ఉపరతి, తితిక్ష, శ్రద్ధ, సమాధానము), 4. ముముక్షుత్వము, అను లక్షణములను పొందిన పిమ్మట, అశ్వలాయనుడు. బ్రహ్మదేవుని, (శ్రోత్రియ బ్రహ్మనిష్ఠుడగు గురువును) విధిప్రకార మాశ్రయించి, అనగా, వినయవిధేయతలతో, సమిత్పాణియై, ఆశ్రయించి, సర్వోన్నత పూర్వక స్థానమున నిలచి, అతనికి మెప్పు కలిగించి, లేక యోగ్యత నతడు గమనించి, సంశయములు సడలునని ఆజ్ఞ యిచ్చినపుడు, ఇట్లు విన్నవించెను.

ఓ భగవన్ ! విద్యలందు శ్రేష్ఠమగు బ్రహ్మవిద్యను నాకు బోధించుము. ఆ విద్యను సత్పురుషులు నిత్యనిరంతరము సేవించుచుందురని వినియున్నాను. అజ్ఞానులకు తెలియదు సాక్షాత్కారము కాని విద్య గదా, అది రహస్యమైనది. అనగా సంసారమునకు ముక్తినే కలిగించునది, మిక్కిలి సూక్ష్మ విషయము, గనుక రహస్యము. ఆ విద్య నెఱిగిన, అచిరాత్ = కాలవ్యవధి లేక, శీఘ్రముగను, సర్వపాపములు నశించును. పాపములనగా, మనసున కలుగుచుండు దురాలోచనలు, కోరికలు, కర్మముల కలిగించు చింతలు, బాధలును. అనగా మనసు శాంతము చేయును.

పరాత్పరం = పరమునకంటె పరము, పరమనగా, మనకు అవ్యక్తముగ నుండునది. పరాత్పరం అనగా పరము కంటె పరము, మనకు అవ్యక్తము గాని, భగవంతుడు. వాక్కునకు మనసునకు దొరకడు. అట్టి, పురుషం = దేహమందుండు పురుషుని, "నవ ద్వారే పురే దేహీ," అను గీతావాక్యమునకు తగిన దేహమను పురమును, పరిపూర్ణముగ వ్యాపించి, అధిష్ఠించి, చైతన్యవంతముగ చేయుచుండు పురుషుని, యాతి = పొందుచున్నాడు. విద్వాన్ = జ్ఞాని, బ్రహ్మవిద్యను తెలియగలిగిన జ్ఞాని, ఆ పురుషుని పొందుచున్నాడు.

2\. తస్మై స హోవాచ పితామహశ్చ శ్రద్ధా భక్తి ధ్యాన యోగా దవైహి ।

ఇట్లు వినయపూర్వకముగ తన యభిలాషను వెలిబుచ్చుకొనిన అశ్వలాయనునితో, పితామహుఁడు - బ్రహ్మదేవుఁడు, ఆగినుడవు, ఇట్లు పలికెను. శ్రద్ధ, భక్తి, ధ్యానయోగములచే ఆలకింపుము. శ్రద్ధ, యనగా, శాస్త్రములందును, గురువాక్యములందును, సత్యబుద్ధి కలిగి, యాదరించుట. భక్తి యనగా, స్వస్వరూప అనుసంధానము, స్వస్వరూపలక్షణ భావములందు లోటులేక నిరంతరము ప్రవహించుట. ధ్యానయోగ మనగా, మనసునందలి చింతలన్నియు పోయి, ఆత్మపరమగు ఏక చింతన కలిగి, ఆ ఏకచింతయందు, ఆత్మయందు లగ్నమగుట ధ్యానయోగమనబడు. ఇట్టి శ్రద్ధ, భక్తి, ధ్యానయోగముల వలన, సుసంపన్నుడై బోధ పొందవలెనని బ్రహ్మదేవుని (గురువులయొక్క) ఆదేశము.— పొందుటక !

౨. ఓం. న కర్మణా న ప్రజయా ధనేన
త్యాగేనైకే అమృతత్వ మానశుః ॥

ఓం = ప్రణవము. పరబ్రహ్మ నామవాచకము. నిర్గుణ బ్రహ్మమునకు ప్రతీకము. అ. ఉ. మ. లతో కూడి వర్ణ్య విశ్వరూపములతో కలిసి చతుర్మాత్రమనబడును. శాంతం, శివం, సుందరం, అనబడు పరమాత్మకు నామము గనుక మంగళకరము, ఏకాక్షరమంత్రము, మంత్రరాజము, సర్వ మంత్రములకు మంత్రశక్తి నొసగు తేజో బిందువు. వేద

ములు, ఉపనిషత్తు లుచ్చరించుటకు పూర్వాపరముల స్మరింప కలిగిన పరిప్రశ్న మనుము.

కర్మణా – న – కర్మవలనగాదు. కర్మయనగా, యజన, యాజన, అధ్యయన, అధ్యాపన, దాన, ప్రతిగ్రహములు. లేక, యజ్ఞ - యాగములు, మొదలగు కామ్యకర్మముల కోర్కె జేయుటచే ప్రతిఫలమును, జ్యోతిష్టోమాది యాగములు, స్వర్గప్రాప్తికొఱకు చేయబడు కామ్యములు. పుత్రకామేష్టి మొదలగునవి సంతానలాభముల కొఱకు చేయబడునవి. అశ్వమేధయాగములు, రాజ్య, ధన, లాభముల కొఱకు చేయబడు కామ్యములు. వీటివలన లభించదు. న ప్రజయా = సంతానమువలన కాదు, ప్రజా అనగా సంతానము. పుత్రకామేష్టివలన సంతానలాభము కలిగినను, దీని లభింపదు. పుత్రులు కలిగినవారెల్ల ముక్తులగుదురని పొరపాటు చేయరాదు. ''పుత్రోత్పన్నమే తండ్రికి, పుత్రుడు జన్మించినప్పుడే పుట్టుడు.'' ''కొడుకు పుట్టిన నాడు నాయము కాదు.'' గనుక, జన్మించిన వంశము కొనసాగుట వలన గాని, వంశాభివృద్ధి కలుగుటవలన గాని, లభించదు. ధనేన + న, – ధనము వలన లభించదు. ధనికులకు, ధనాభిలాషులకు లభించదు. ధనమనగా నానా ద్రవ్యముల సమృద్ధితో కూడినదని తెలియవలెను. యజ్ఞఫలమువలన ఐశ్వర్యమును, అనుష్ఠానమువలన స్వర్గప్రాప్తి కలుగు గాని. రాజ్య లాభమువలన సంపద చేకూరును గాని. ప్రతికర్మవలన మోక్ష

వృథా లాభమును కోరుచున్నాడు. కాని, కర్మఫలము నిరాకరించుట సాధ్యము కాదు. త్యాగమున, ఏకత్వ అద్వైత తత్వమార్గము- ఏకమైన - ఒకటే మార్గము. అనేక మార్గములుండవు. “అనన్యమైన యోగమున”-నిస్సంశయమైన, ప్రమాదరహితమైన, అనుమానరహిత మార్గము-ఒకటే కలదు.

త్యాగమున.- త్యాగమువలన, లభించును. త్యాగమువలనగా,- సంకల్పత్యాగము, ఫలంపైన - ఈ త్యాగము, చేయు త్యాగము చేయుటవలనగా, “యజ్ఞ, దాన, తపః, కర్మ,” యజ్ఞము చేయుచుండుము, సంగము, ఫలమును, కోరక, త్యాగము చేయవలెను. నేను యజ్ఞకర్త, ఐశ్వర్యవంతుడను, యజ్ఞము చేయు భాగ్యము నాకు కలిగినది. యజ్ఞము చేయుచున్నాను. ఇతరులు చేయజాలని కార్యము నేను చేయుచున్నాను. నేను చేయు ఈ యజ్ఞమునకు ఫలము కలదు. స్వర్గము ప్రాప్తించును. చాలకాలము సుఖమనుభవింపగలను. గంధర్వ గానము వినగలను.— అను భావన. అట్లనే, దానము చేయుచుండుము, దానము చేయుచున్నాను. నాకు పుణ్యము కలుగును. తపము చేయుచున్నాను. పాపములు పోవును. కర్మ చేయుచుండుము, నేను కర్మ చేయుచున్నాను, దానికి ఒక లాభము కలుగనున్నది.-అను భావములు, ఆసక్తులు, తొలగవలెను. వానిని త్యాగము చేయవలెను. అందువలన

అహంకారము తొలగిపోవును. ఆత్మప్రకాశమునకు అవకాశము కలుగును.

అవిస్మృతస్వరూపశ్చ = అవిస్మృతి పదవి కలుగును. విస్మృతి యనగా నాశము, అంతము. జన్మను కలుగుట, జన్మము వలన మరణము కలుగుట, మరణానంతరము మరల జన్మము కలుగుట,—ఇవి విస్మృతిలక్షణములు. ఆత్మజ్ఞానము లేక పోవుట వలన, నేను శరీరము, నేను మేల్కొని యున్నాను. జాగ్రత్, స్వప్న, సుషుప్తుల పొందుచున్నాను. సంసారము చేయు చున్నాను. కష్టపడుచున్నాను. సుఖపడుచున్నాను,—అనుట లెల్ల విస్మృతియునకు చేరినవి. ఉపాధికములు. నాశయుక్తములు. ఈ స్థూలశరీరము నేను కాదు. ఇది నాశ స్వభావము. సూక్ష్మశరీరము నేను కాదు. ఇది కలిగి పోవుట నాకు తెలియుచున్నది. కారణశరీరము నేను కాదు, అది జ్ఞానము వలన, విచారము వలన లేక పోవుచున్నది. ఈ శరీరత్రయములు, వాని వలన కలుగు అవస్థాత్రయములు, విస్మృతములు, ఇవి నేను కాను. వీనిని తెలియు తెలివియే నేను, అని తెలియుట వలన, విస్మృతము తొలగిపోయి అవిస్మృతి పదవి కలుగు చున్నది.

3. ఘటేన సాకం నిహితం స్వహేతుమూలం
విభ్రాజతే యద్ ఘటదీపవత్త్వం ।
వేదాంత విజ్ఞాన సునిశ్చితార్థాః
సంన్యాస యోగా ద్యతయః శుద్ధ సత్వాః

తే బ్రహ్మలోకేషు పరాన్తకాలే
పరామృతాత్ పరిముచ్యన్తి సర్వే ।
(ముండకోపనిషత్తు III-2.6.)

నాకం అనగా స్వర్గలోకము, పరేణ నాకం—స్వర్గము కంటె యింద్రియ గోచరమగు లోకముకంటె పరమగునది, అనగా హృదయాకాశమున, ఈశ్వరః సర్వభూతానాం హృద్దేశేఽర్జున తిష్ఠతి, గనుక నిహితం = ఉంచబడ్డి యున్నదని నిర్ణయించ బడినట్టి, గుహాయాం = హృదయగుహా యందు, విభ్రాజతే = ప్రకాశించుచున్నది, యత్ = ఏది, అట్టి దానిని, యతయః = విరాగవంతులు, వివేకులు, జ్ఞానులు, ఉత్తములు, విశన్తి = ప్రవేశించుచున్నారు. చేరుచున్నారు. స్వస్వరూప మని నిర్ణయించుచున్నారు.

వారికి అభ్యాస మేమి! వేదాన్త విజ్ఞాన సునిశ్చితార్థాః = వేదాంతములగల, నిశ్చిత జ్ఞానము లేక విచార ఫలముగ, సునిశ్చితార్థాః, చక్కగా, అనుభవాత్మకమైన జ్ఞానము లేక, నిశ్చయ జ్ఞానము పొందిన వారు. 'అహం బ్రహ్మాస్మి' యను దృఢ జ్ఞానము గలవారు, సన్యాస యోగాత్, పైన తెలిపిన సన్యాసయోగమును చక్కగా అవలంబించు వారు, అనగా, కర్మచేయుచున్నను, కర్తృత్వభావము లేక, కర్మఫలాపేక్ష లేక, యుండగల సన్యాసయోగ సహాయమున, యతయః = ఆత్మాన్వేషకులు, విరాగవంతులు, శుద్ధసత్త్వాః =

రాజసగుణము, తామసగుణము పూర్తిగ లేని వారు, మలిన సత్వము కూడ లేనివారు, శుద్ధ సాత్వికులు, ఆత్మస్వరూపులు, తే = వారు, (బ్రహ్మలోకేషు = ఆత్మావలోకన తత్పరులు, ఆత్మేతరము తెలియనివారు. ఆత్మ ధ్యానమున యుండుట వలన, పరాన్తకాలే = కాలమునకు పరులగుటవలన, ఆత్మ సన్నిధియందు కాలపరిణామము లేదు. కాలము మనః కల్పితము. మనోతీతమైన ఆత్మసన్నిధిలయగుట గనుక, కాలమున కతీతముగ నున్నవారు. (పరాన్తకాలే యనగా, ప్రళయమని కొందరు. ప్రళయమనగా, స్థూల, సూక్ష్మ శరీరములు తొలగి, సుషుప్తియందు, కారణశరీరమునందున్న అహంకార ప్రళయమునబడుట. అట్టి ప్రళయమున కుండు వారు ఆత్మయందే నిలయు చుందురు గనుక, ఆ ప్రళయము వారిని బాధింపజాలదు.) పరామృతాత్, విశేషమైన అమృత పదవి ననుభవించుచుండుట వలన, పరిముచ్యన్తి సర్వే = అన్నిటిని, పరిముచ్యన్తి, ముచ్యన్తి = దాటి పోవుచున్నారు, పరిముచ్యన్తి = పరిపూర్ణముగ దాటి పోవుచున్నారు. బంధ రహితులగుచున్నారు. సర్వే అనగా, త్రికాలములను, త్రిఅవస్థలను, త్రిశరీరములను, త్రిగుణములను, వీనివలన కలుగు సంసారమునుండి విమోచనపొందుచున్నారు. వారిని యివి బంధించజాలవు.

శిష్యుడు.—బ్రహ్మ జ్ఞానులట్టి పదవి పొందగలిగినచో, సామాన్యులమగు నేను. అట్టి పదవిని పొందలేమా? మాకు

ఉన్నత పదవేదా ! తత్త్వమసియని వేదము తెలుపు చున్న
కదా! మనకా పదవి పొందగల మార్గమునిదిగో బోధింప
చేయుచున్నాడు.

సంపూర్ణ—దశ్యమి విచారదశయందు, మార్గము తెలుపు
చున్నాను, ఆలకింపుడు.

4. వివిక్త దేశే చ సుఖాసన స్థః
శుచిః సమగ్రీవ శిరః శరీరః ॥

5. అత్యాశ్రమస్థః సకలేన్ద్రియాణి
నిరుధ్య భక్త్యా స్వగురుం ప్రణమ్య ।
హృత్పుణ్డరీకం విరజం విశుద్ధం
విచిన్త్య మధ్యే విశదం విశోకం ॥

6. అచిన్త్య మవ్యక్త మనన్త రూప
శివం ప్రశాన్త మమృతం బ్రహ్మయోనిమ్ ।
తథాఽఽదిమధ్యాన్త విహీన మేకం
విభుం చిదానన్ద మరూప మద్భుతమ్ ।

7. ఉమా సహాయం పరమేశ్వరం ప్రభుం
త్రిలోచనం నీలకణ్ఠం ప్రశాన్తమ్ ।
ధ్యాత్వా మునిర్గచ్ఛతి భూతయోనిం
సమస్త సాక్షిం తమసః పరస్తాత్ ॥.

వివిక్తదేశే—నిర్జన ప్రదేశమునను. ఏకాంత స్థలమునను, శుచి—
కాలకృత్యములు తీర్చి, స్నానముచేసి, శుచియగు వస్త్రములు

ధరించి, సంధ్యావందనాదులచే బాహ్యశుచిగా శుచియై, మనస్సు నందలి మల విక్షేపముల తొలగించుకొని, సుఖాసనస్థ = చేలాజినకుశోత్తరము''లతో కూడిన ఆసనమును ఏర్పరచుకొని, సుఖాసనస్థ = అనుకూలమగు ఆసనము పట్టించి, (పద్మాసనము, మొదలగువాటిలో, గల శరీరమునకు సౌఖ్యకరముగ తోచున ఆసనము పట్టించి), సమగ్రీవశిరశ్శరీరః = శరీరము, గ్రీవము = మెడ, శిరః = శిరము, సమః, సమముగనిలుపుకొని, (గీత-VI-13) సమంకాయశిరోగ్రీవం ధారయన్నచలంస్థిరః— ఏకస్తంభమువలె, చలించనీయక, నిలువబెట్టి, ధ్యానముచేయ నారంభించవలెను.

అట్లు కూర్చొనిన వెనుక, పూర్వవాదనలను, నేను గృహస్థుని బ్రహ్మచారిని, వానప్రస్థుని, సన్యాసి యను భావముల తొలగించుకొని. అత్యాశ్రమస్థానువరలి. — అత్యాశ్రమస్థః — (అనగా, అన్ని ఆశ్రమవాసులు ప్రయత్నించ గలిగిన అభ్యాసమను భావము.) సర్వేంద్రియాణి — ఇంద్రియములు పది, — కర్మేంద్రియములు ఐదును, జ్ఞానేంద్రియములు ఐదును, పంచేంద్రియముల సమష్టియగు మనస్సును, నిరుధ్య = వశపరచుకొని, నియమించి, నిచ్చలమతి స్వసంచారించనీయక. (గీత-VI-12) తత్రైకాగ్రం మనః కృత్వా యతచిత్తేంద్రియ క్రియః''—

స్వగురుం, ధ్యాత్వాప్రణమ్య—స్వగురుం = జ్ఞానబోధ చేసిన గురువును స్మరించి, నమనగా నొప్పుటి. గురువులకెల్ల మేటి

గురువను ఆత్మకు, భక్త్యా = స్వస్వరూపాను సంధానము వల్ల, ప్రణమ్య, స్వగురుకు, వినయపూర్వక వందనములర్పించి, నమః = న మమ - 'నాది' అను భావమువదలి, మనస్సు ఆత్మయందు నిలిపి,

హృత్పుండరీకం మధ్యేవిశదం - పుండరీకం = తెల్ల తామర మొగ్గ, వంటి, హృత్ = హృదయ కమలమున, మధ్యే, "పద్మకోశ ప్రతీకాశం, హృదయంచాప్యధోముఖం" అను హృదయ కమలమున, "తస్యమధ్యే వహ్నిశిఖా" ఆ హృదయ కమలమున మధ్యే, కేంద్రమున, "నీలతోయదమధ్యస్థాత్ విద్యుల్లేఖేవ భాస్వరా," నల్లని మేఘములు మెరుపుమాదిరియు వెలుగు తీగవలె. చిత్స్వరూపముగ ప్రకాశించు, జ్ఞానజ్యోతిని, - విరజం, విశుద్ధం, విశోకమ్, విచిన్త్య - రజం - అనగా దుమ్ము, ధూళి, అజ్ఞానము, ఆవరణము. రజోగుణము - ఇవి లేనిది గనుక విరజం, విశుద్ధం = విశేషముగ శుద్ధమై యుండునది, (శుద్ధసత్త్వమ్) విశోకమ్ = శోకము, తమోగుణము. అజ్ఞాన ప్రభావము. అజ్ఞానమును కప్పుట అన్నది లేదు. గనుక శోకరహితం. విచిన్త్య = విశేషముగ చింతించి, సామాన్య చింతలవలన కాదు. ఎందుకనగా, అది - అచిన్త్యం - చింతింప సాధ్యముకానిది. చింతించుటకుయనను, మనసునకు చింతించు శక్తి నొసగునది ఆత్మచైతన్యము. ఆ చైతన్యమునకు మనసు తనుగానులాగుచు ఆత్మసాన్నిధ్యమున మనసు లీనమగు

చున్నది. అట్టి లీనమగుటచే, నిత్య, నిశ్శేషముగ చింతించుట.

అవ్యక్తం.—తెలియరానిది, వ్యక్తములెల్ల ఇంద్రియ గోచరములు. ప్రపంచము—పంచజ్ఞానేంద్రియములద్వారా ఆత్మచైతన్యము పొందిన మనసు బహిర్ముఖమై, ప్రపంచమును తెలియగలుగుచున్నది. ఆత్మ, ఇంద్రియ గోచరము కాదు, గనుక, అవ్యక్తమనబడును.

అనన్తరూపం.—ప్రతి రూపమునందు, రూపమునకు అధిష్ఠానముగ ఆత్మశక్తి, అస్తి, భాతి, ప్రియం, అనుభావముల తోనిండి యున్నది గనుక, రూపములెల్ల ఆత్మ. ఆత్మలేక రూపములుండజాలవు. గనుక ఆత్మ అనన్తరూపముగాయెను.

శివం.—కల్యాణంగళకరము.

ప్రశాన్తం.—తమోగుణ, రజోగుణరహిత శుద్ధసత్త్వము గనుక ప్రశాన్తం.

అమృతం.—జాగ్రత్, స్వప్న, సుషుప్తులకు, స్థూల, సూక్ష్మ, కారణశరీరములకు, జన్మమరణములకు, అతీతము గనుక, అమృతం, నశించు వస్తుకాదు, శాశ్వతము.

బ్రహ్మయోనిమ్.—బ్రహ్మ అనగా సృష్టికర్త. సమష్టి వాసనలరాశి, జన్మ జన్మాంతర వాసనలకు గర్భము, నిలయము. అట్టి వాసనలన్నిటి లయించును. మరల సృష్టిపొంది, వ్యాపించి, వ్యవహరించి, జన్మకారణములగుచున్నవి, గనుక

బ్రహ్మదర్శనమ్. — తథాఽఽదిమధ్యాన్త విహీనమేకం.

ఆది = పుట్టుక, మధ్య = అస్తిత్వము, అంత్యము = లయించుట ఈ మూడు వ్యవహారములకు ఆధారము, అధిష్ఠానము, సర్వాధిష్ఠానమగు ఆత్మకు, ఈ పరిణామములు లేవు.

ఏకం.—సర్వదృశ్య ప్రపంచ రూప నామ వికారములకు అధిష్ఠానము ఆత్మ. అట్టి ఆత్మ ఒకటి గాని అనేకములు లేవు. గనుక ఏకం.

విభుం.—నియమించు ప్రభువు. సర్వవ్యాపి, అతని కట్టుబడి వలన చరాచరబ్రహ్మాండములు వ్యవహరించు చున్నవి. పిండాండ, బ్రహ్మాండముల నియమించు ప్రభువు ఆత్మ.

చిత్.—చైతన్య స్వరూపము, జ్ఞానము, స్వప్రకాశలక్ష శక్తిత్వమునగు చైతన్యము.

ఆనన్దమ్.—శుద్ధసత్వము, విరజం, విశోకం, గనుక మిళితయుండునది ఆనందము, ఆనందమే ఆత్మ. 'ఆనన్దో బ్రహ్మేతి వ్యజానాత్.'

అరూపం.—ఎన్ని రూపములు కనబడుచున్నను, రూపములు ఆత్మకాదు, రూపములు ప్రకాశించుట కాధారమగునది ఆత్మ, ఆత్మ అధిష్ఠానమున రూపములు కలిగి, మరిగి, పోవుచున్నవి. ఆత్మకు రూపము లేదు. ఆకాశాదివలెను ప్రత్యక్షింపబడు విద్యుచ్ఛక్తికి రూపము లేదు.

అస్పృశం.—ప్రపంచ విషయములందు చూపింపబడుటకు మానవులకు ఈ ఆత్మదర్శనము విచిత్రముగ, అస్పృశముగ కనబడగలదు.

పరమేశ్వరం.— పాలించువాడు. ఆజ్ఞ చేయు వాడు. నియామకుడు, ఈశ్వరుడు. ఈశ్వరుని నియమించువాడు పరమేశ్వరుడు. పరబ్రహ్మము.

ప్రభుం.—పరిపాలించువాడు. రక్షకుడు.

ఉమాసహాయం.—శక్తి సహాయముగల వాడు. ఇచ్ఛా శక్తి, జ్ఞాన శక్తి, క్రియాశక్తి పరిపోషించిన వాడు. ఈ శక్తినే ఉమాయని, బ్రహ్మవిద్యయని చెప్పగలరు. ఈ శక్తుల సహాయము వలన, సృష్టి, స్థితి, లయములు కలుగుచున్నవి. ఈ శక్తి ఈశ్వరునికి అన్యముగ లేదు. దీని వలననే, జాగ్రత్, స్వప్న, సుషుప్తులు, భూత, భవిష్యత్ వర్తమానములు, సత్వరజస్తమో గుణములు కలుగుచున్నవి. ఈ త్రిపుటిని తెలియునది — త్రినేత్రము — ఓంకారము.

నీలకంఠం.—నీలవర్ణా, ఆకాశము, అగోచరము, అవ్యక్తపరిపాలకము. జ్ఞానమును సూచించునది. అనగా జ్ఞాన కంఠం. అజ్ఞానమైత్రిలోచనముల ద్వారా ప్రకాశించుచున్నది.

ప్రశాన్తం.—నిర్వికల్పం. చిన్మయాకారం. పరిపూర్ణం. చలతలేని పదవి. జ్ఞానసింధువు, అశాన్తమునకు తావులేదు.

సమస్త సాక్షిం.—భూత, భవిష్యత్, వర్తమానములకు, జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్తులకు, సత్వరజోతమములకు, ఇన్ద్రియముల

మునకు సాక్షి. అధిష్ఠానము, మూలాధారము. సాక్షి, అనగా, స్థూలదేహములందు పాల్గొనక, పక్షపాతము వహించక, గమనించువాడు.

భూతయోనిం-సర్వభూతములు, ప్రకృతిమూలకారణము ఆశ్రయించు మూలాధారము. సర్వభూతములు పుట్టుటకు మూలము, నిలయము. అట్టి ప్రభువును-ధ్యాతృ-ధ్యాన-ధ్యాయిం చుటవలన, ఏకైక చింతాయుక్తులై, స్వస్వరూపాను సంధానము కలిగియుండుటవలన మునిః-మననశీలవాన్, ధ్యానము చేయు యోగి, తమసః పరస్తాత్ గచ్ఛతి-అజ్ఞానమునకు, అవిద్యకు పరముగా జ్ఞానస్వరూపమును, జ్ఞానపదవిని పొందును.

ఆత్మపదవి పొందినవానికి అతని స్వరూపమెట్లుండును?

౮. స బ్రహ్మా స శివః సేన్ద్రః
సోఽక్షరః పరమః స్వరాట్ ।
స ఏవ విష్ణుః స ప్రాణః
స కాలోఽగ్నిః స చన్ద్రమాః ॥

స బ్రహ్మ - అతడు సృష్టికర్తయగు బ్రహ్మ, జగత్ స్థూల శరీరమును సృష్టించి, సంసార చక్రమును కలిగించుచున్నాడు. సశివః = అతడు సంహారకర్తయగు లయమును కలిగించు చున్నాడు. సుషుప్తి యను ప్రళయమున సర్వమును లయింప జేసి, దుఃఖములు నివారించుచున్నాడు. సేన్ద్రః = సర్వాధి

ఇన్ద్రియాణి రాతీతి ఇన్ద్రః, ఇంద్రియములకు ప్రభువై విషయానుభవములు కలిగించుచున్నాడు. సోఽక్షరః—క్షరమనగా నాశము. అతడు నాశము లేని వాడు. పరిణామముల నెల్ల తెలియుచున్నాడు.

పరమః — అన్ని అనుభవములకు పరుడు. అంటని వాడు, సంబంధపడని వాడు.

స్వరాట్ — తనకు తానే ప్రభువు. అతనిని నియమించు ప్రభువు వేఱులేడు.

స ఏవ విష్ణుః — అతడే విష్ణువు. సర్వవ్యాపి. చరాచర జగత్తు నంతయు వ్యాపించి యున్నాడు.

స ప్రాణః — ప్రాణమనగా, శ్వాసనిశ్వాసముల వాయువు కాదు. ఈ శరీరమును చైతన్యయుతము చేయుచుండు శక్తి. ఆ శక్తి లోపించినచో, ప్రాణము పోయెను, దేహమందలి పురుషుడు తొలగిపోయె నని యెంచుదుము. అప్పుడు దేహము శవమగుచున్నది.

స కాలః—లయమును నిర్ణయించువాడు. త్రికాలము లతని యధీనములు,

అగ్నిః — వైశ్వానరుడు. (గీతా XV–14). "అహం వైశ్వానరో భూత్వా ప్రాణినాం దేహమాశ్రితః, ప్రాణాపానసమాయుక్తః పచామ్యన్నం చతుర్విధం" అగ్ని స్వరూపము ధరించి, దేహమందలి ఆహారమును పచనము గావించి, దేహమునకు ఉష్ణత్వమొసగు వైశ్వానరుడు.

స దృశ్యమానః — అతడే మనసు రూపమున, వివిధ శరీరము లలో వివిధ సంకల్ప వికల్పములు కలిగించు చున్నాడు.

> 9. స ఏవ సర్వం యద్భూతం
> యచ్చ భవ్యం సనాతనమ్ ।
> జ్ఞాత్వా తం మృత్యుమత్యేతి
> నాన్యః పన్థా విముక్తయే ॥

స ఏవ సర్వం — చరాచర బ్రహ్మాండమంతయు అతడే. జగత్తంతయు బ్రహ్మ మయం, విష్ణుమయమనే శాస్త్రం. యద్భూతం, యచ్చ భవ్యం—ఇదివరకు పుట్టి గిట్టినవి. ఇక పుట్ట బోవు నవి.

సనాతనమ్.—ఇన్ని రూపనామములు పుట్టి గిట్టు చుండినను, అతడు నిత్యనిరంతరము శాశ్వతముగ, ప్రతిప్రాణియం దున్నాడు. అవిచ్ఛిన్నముగ నున్నాడు.

తం జ్ఞాత్వా.—అట్టివాని నిజతత్త్వము తెలిసినచో, మృత్యుమత్యేతి—మృత్యుం + అతి + ఏతి. మృత్యువును అతి క్రమించుచున్నాడు. అనగా, అట్టి జ్ఞానులకు మరణభీతి యుండదు. వారు నిత్యు లగున్నారు. నాన్యః పన్థా విముక్తయే—అజ్ఞానజన్య దేహబంధములు, సంసార పాశములు తొలగుటకు వేరుమార్గము లేదు.

10. సర్వభూతస్థమాత్మానం
సర్వభూతాని చాత్మని ।
సంపశ్యన్ బ్రహ్మపరమం
యాతి నాఽన్యేన హేతునా ।

సర్వభూతస్థమాత్మానం, సర్వభూతానిచాత్మని = గీతా VI-29 తెలుపు విషయమునే ఇచట తెలుపుచున్నారు. సర్వభూతములందును, "అస్తి, భాతి, ప్రియము," అను రూపములతో కూడియున్న ఆత్మను, ఆత్మ తన విశ్వవిలాసమునందు నవరూపములరూపమున చైతన్యయుతమై సంచరించ గలుగుటను, సంపశ్యన్ = సమ్యక్ + పశ్యన్, చక్కగా చూచి, విజ్ఞాన దృష్టివలన తెలిసి, పరమంబ్రహ్మ = పరమాత్మను, పురుషోత్తముని, యాతి = పొందుచున్నాడు. నాఽన్యేన హేతునా = వేరు ఉపాయములవలన కాదు, వేరుమార్గము లేదు.

11. ఆత్మానమరణిం కృత్వా
ప్రణవం చోత్తరారణిమ్ ।
జ్ఞాననిర్మథనాభ్యాసాత్
పాశం దహతి పండితః ।

ఆత్మానం = మనసును, అరణిం = యజ్ఞములందు అగ్నిని కలిగించుట కుపయోగించబడు క్రింది కొయ్యగానుగను, కృత్వా = సంకల్పించుకొని, ప్రణవం = ఓంకారప్రణవమంత్రమును, చ = జతపరచి, ఉత్తరారణిం = చిలుకుట కుపయో-

గించబడు కర్మములను సంకల్పించుకొని, జ్ఞాననిర్మథనా భ్యాసాత్ = చిలుకుటయను జ్ఞానాభ్యాసమువలన, నిరంతర ధ్యానము ప్రయోగమువలన, పణ్డితః = ప్రాజ్ఞజ్ఞాని, పాశం = సంసారమనబడు అజ్ఞాన పాశములను, దహతి = కాల్చివేయు చున్నాడు. బంధరహితుడగుచున్నాడు, మోక్షము పొందు చున్నాడు.

ఈ బంధము ఎట్లు కలిగినది ?

12. స ఏవ మాయా పరిమోహితాత్మా
శరీరమాస్థాయ కరోతి సర్వమ్ ।
స్త్ర్యన్నపానాది విచిత్రభోగైః
స ఏవ జాగ్రత్పరితృప్తిమేతి ॥

స, ఏవ = అపరబ్రహ్మయే, మాయా పరిమోహితాత్మా = మాయ అను అవిద్యవలన, మిక్కిలి మోహితమనస్కుడై, జీవుడని భ్రమించుచు, శరీరమాస్థాయ = శరీరమును స్థానముగ చేసు కొని, శరీరమున నివసించుచు, సర్వమ్ కరోతి = అన్ని కార్యములు చేయుచున్నాడు. ఏ కార్యములనగా, స్త్రీ = పురుషుడు స్త్రీయందు సుఖమున్నదని, స్త్రీ పురుషునియందు సుఖమున్న దని, భోగముల ననుభవించుచు, అన్నపానాది విచిత్రభోగైః = అన్నము, పానము, మొదలగు అనేకమైన భోగముల వివిధ రీతుల ననుభవించుచు, సుఖపడుచున్నాడని భ్రమించుచు, అవివేకియై దుఃఖపడుచు, స ఏవః = జీవుడనబడు ఆ పర

మాత్మనః, జాగ్రత్పరితృప్తిమేతి=స్వప్నములందు భోగములు ననుభవించుచు, సుషుప్తియందు స్వప్రకాశ శూన్యుడై, ప్రళయ మాచరించగా, పూర్వవాసనలబలమువలన జాగ్రత్త పొందినవాడై, స్వప్నములన్నియు తొలగుటచే, తన యునికి యందున్నాడనని, జాగ్రత్, స్వప్న, సుషుప్తులు తన కన్యమని, వాటితో తనకెట్టి బాధలు కలుగలేదని, అధిక తృప్తి ననుభవించుచున్నాడు.

స్వప్న, సుషుప్తు లెట్లు కలుగుచున్నవి?

13. స్వప్నే స జీవః సుఖదుఃఖ భోక్తా
స్వమాయయా కల్పిత జీవలోకే।
సుషుప్తి కాలే సకలే విలీనే
తమోఽభిభూతః సుఖరూపమేతి॥

సః=ఆ పరమాత్మ యే, జీవః=జీవభావము పొంది, స్వప్నే=స్వప్నమున, నిద్రయందుత్పన్నమైన, సుఖదుఃఖ భోక్తా=సుఖములు, దుఃఖముల ననుభవించు వాడగుచున్నాడు. ఆ సుఖదుఃఖములు నిజములు కావు. మనఃకల్పితములు. స్వమాయయా=తనయొక్క జ్ఞానము, నిద్రామత్తువలన మరుగు పడగా. అవిద్య యను మాయాశక్తి యావరించగా, తత్ఫలితముగ, కల్పితజీవలోకే=మనస్సంకల్పమువలన తానుగా కల్పించుకొనిన స్వప్న జీవలోకమును తెలియుచున్నాడు. అనుభవించుచున్నాడు. సుషుప్తికాలే=సుషుప్తి, అను

నిద్రపూర్తిగ ఆవరించగా, మనసు లయముపొందగా, జ్ఞాన ప్రకాశము లేకపోగా, ప్రళయము కలుగగా, స కలే విలీనే= అన్నివిధ అనుభవములు, జ్ఞానములు, ద్వంద్వములు, సుఖ దుఃఖములు తెలియకపోగా, తమోభిభూతః = అజ్ఞానమను దట్టపు ప్రళయపు చీకటి క్రమ్ముకొనగా, సుఖరూపమేతి=తన నిజరూపమగు సుఖమును, ఆనందస్థితిని పొందుచున్నాడు. ఆత్మ, సత్తు, చిత్తు ఆనంద స్వరూపము. ఆనందో బ్రహ్మ, అట్టి ఆనందమును సుఖమును అనుభవించుచున్నాడు. కాని, పరిమితమగల బుద్ధి వ్యవహారములందుగానిపోవు యుండుటవలన, తన నిజసుఖస్వరూపమును తాను తెలియలేకున్నాడు.

అటులయినచో, మరల జాగ్రదావస్థ ఏల కలుగుచున్నది?

14. పునశ్చ జన్మాంతర కర్మయోగాత్
స ఏవ జీవః స్వపితి ప్రబుద్ధః ।
పురత్రయే క్రీడతి యశ్చ జీవః
తతస్తు జాతం సకలం విచిత్రమ్
ఆధారమానందమఖండబోధం
యస్మింల్లయం యాతి పురత్రయం చ ॥

పునః + చ = మరల కూడ, ఎన్నిపర్యాయము లీ అనుభవములు పొందుచుండినను, విసుగులేక, జన్మాంతరకర్మ యోగాత్ = జన్మ జన్మాంతర సంచిత కర్మఫలనియమానుసారముగా, స ఏవ జీవః = ఆ పరమాత్మయే జీవభావము

వదలకనే, స్వపితి=సుషుప్తి సుఖము నొంది, జాగ్రత్, స్వప్నములను పొందుచు, మరల, ప్రబుద్ధః=జాగ్రదావస్థ పొందుచున్నాడు.

పురత్రయే=మూడు పురములగు, స్థూల, సూక్ష్మ, కారణశరీరములందు, యః=ఎవడు, చ=నిరంతరము, జీవః=ఆ జీవుడు, తతః=అప్పటప్పటి, ఆ దేహదేహ శరీరములలో, జాతం=కలుగుచుండు, విచిత్రమ్=వివిధ చిత్రములైన, సకలం=అనుభవముల నెల్ల క్రీడతి=క్రీడతో రమించుచు చున్నాడు. ఇవి దుఃఖరూపములని తెలియక, సుఖములని తలచి, సంతోషపడుచున్నాడు. వీటిని వదలలేకున్నాడు. వీటిని వదలిన సుఖములేదని తలచుచున్నాడు. ఆధార మానన్ద మఖణ్డబోధం=నిజము విచారించినచో, తన స్వరూప మెట్టి దనిన: ఈ క్రీడలకు, ఈ విచిత్ర అనుభవముల కెల్ల తాను ఆధారము, తన ఆధారము లేకున్న నివెల్లకూలి పోవును. మరియు, తాను అఖండా నందము. తన ఆనంద స్వరూపమున కొరత ఎప్పటికిని లేదు. దుఃఖమున కాస్పదములేదు. ఈ సుఖములను, దుఃఖములను తెలియుట తెలివితో తాను, అఖండబోధం. అన్నిటికి అధిష్ఠానము. చ=మరియు, యస్మిం=ఎచ్చట, పురత్రయం=ఈ స్థూల, సూక్ష్మ, కారణశరీరములు, లయం=అణగిపోవుట, యాతి=పొందుచున్నదో, అదే, అధిష్ఠానమగును. నేను తప్పుడు, కేవల పరాధీనుడనని హీన భావము పొందుచున్నాడు.

శ్రీకృష్ణ పరమాత్మయైనచో, ఈ విశ్వమునంతయు నత డెట్లు సృష్టించెను ?

15. ఏతస్మాజ్జాయతే ప్రాణో
మనః సర్వేంద్రియాణి చ
ఖం వాయుర్జ్యోతిరాపః
పృథ్వీ విశ్వస్య ధారిణీ ।

ఈ మంత్రము, ముండకోపనిషత్తునందు (II-1-3) తెలియుచున్నది. ఏతస్మాజ్జాయతే ప్రాణః—అతడు తన స్వస్వరూప జ్ఞానము కోలుపోవుటవలన, జీవభావము పొందుట వలన, అతని అధిష్ఠానముచేత, ఈ మృణ్మయదేహమున చేతనము కనబడుచున్నది, అది ప్రాణ మనబడును. ప్రాణముపోయిన దనగా అతని అధిష్ఠానము తొలగినది యని భావము. అప్పుడు ఈ శరీరము శవమని భావింపబడును. అతని అధిష్ఠానము వలన కలిగిన ప్రాణమున సంకల్పశక్తి కలిగెను. అనగా, మనసు ఏర్పడెను. మనసు వలన, జ్ఞానేంద్రియములు ఐదును, కర్మేంద్రియములు ఐదు, ఏర్పడెను. కర్ణములు, చర్మము, నేత్రములు, జిహ్వ, నాసిక, ఇవి జ్ఞానేంద్రియములు. వినుట, స్పర్శించుట, చూచుట, రుచిగనుట, వాసన తెలియుట, వీటి కార్యములు. శబ్దము, స్పర్శ, రూపము, రసము, గంధము, వీటి విషయములు. ఆకాశము, వాయువు, అగ్ని, జలము, పృథ్వి ఈ విషయములకు మహాభూతములు. వీటితో విశ్వబ్రహ్మాండ మంతయు నిండియున్నది. ఈ విశ్వ

ప్రకాశింపజేయునట్టి కాంతియు, జనకారణము, ఆధారము, జన్మస్థాన
ముగ నున్నది. భగవానునిచే నీ విధముగ పరమాత్మ
గీతా XV-౯. "శ్రోత్రం చక్షుః స్పర్శనం చ రసనం ఘ్రాణ
మేవ చ, అధిష్ఠాయ మనశ్చాయం విషయానుపసేవతే," అని
చెప్పబడినది.

'తత్త్వమసి' అ పరబ్రహ్మమే నీవు అను వేదము యొక్క
మహావాక్యమును గురువు ఇట్లు బోధించుచున్నారు.

16. యత్పరంబ్రహ్మ సర్వాత్మా
విశ్వస్యాయతనం మహత్ ।
సూక్ష్మాత్సూక్ష్మతరం నిత్యం
తత్త్వమేవ త్వమేవ తత్ ॥

యత్ — ఏది, పరంబ్రహ్మ = సర్వోత్కృష్టమైనదియు,
సర్వాత్మా — విశ్వమునకాత్మయై, ప్రతిబింబించుచు ప్రకాశించు
ఆత్మచైతన్యమై, విశ్వస్య మహత్ ఆయతనం — బ్రహ్మాండ
ములకు గొప్ప ఆశ్రయమై, ఉనికిపట్టై, సూక్ష్మాత్ —
సూక్ష్మమునకంటె, సూక్ష్మతరం = మిక్కిలి సూక్ష్మమై, ఆకాశ
మునకంటెను అతిసూక్ష్మమై, సూక్ష్మతరమై,
ఆకాశమునకు కూడ నిలయమై యున్నది. నిత్యం — శాశ్వ
తము. ఆది అంత్యములు లేక. ఆది అంత్యములకు నిలుకడై
యుండి, సాక్షియై యున్నది. తత్ + త్వమ్ + ఏవ = అదే

సాక్షిస్వరూపచైతన్యము నీవు. సంశయము లేదు. త్వమ్ + ఏవ + తత్ = నిస్సంశయముగ నీవే అది. ఇచట "నీవు" అనగా, ఏమిటో విశేషించి తెలియవలెను. ఇది బోధక వాక్యము. గురువు శిష్యునికి బోధించుచున్నాడు. విచారమునకు అనేక విధముల పరిశీలనమున వివరించుచు, కడకు, అది పరిశీలనమున, నీకు అన్యముగాదు నీవే అది. అదే నీవు. రెండు ఒకటే, అద్వితీయము, అని గురువు బోధించుచున్నాడు. అది, నీవు, రెండు ఒకటే అని నిర్ధారించుటయందు, సర్వ విచారములు కూడి యున్నవి. శ్రుతులకు అన్వితమై యున్నవి. ఈ "నీవు" అనబడునది, దృశ్యమగు దేహముగాదు, అంతటి కర్మేంద్రియములుగావు. జ్ఞానేంద్రియములుగావు. మనసు కాదు. బుద్ధికాదు. కనబడని సూక్ష్మశరీరముగాదు. గోచరముగాని కారణశరీరముగాదు. జాగ్రత్, స్వప్న, సుషుప్తులుగావు. సత్వ, రజస, తమోగుణములుగావు. ఇన్ని కాకపోయినను, ఇన్నిటికి రూపనామక్రియలు కల్పించు సాక్షిచైతన్యమును సూచింపబడుచున్నది. ఇదివరకు ఆ చైతన్యము వర్ణింపబడినది. ఆ చైతన్యమే నీ దేహాది యందు ప్రకాశించుచున్నది. ఆ ప్రకాశమే నీవు.

కనుక, "అయమాత్మా బ్రహ్మ" యని బోధించుచున్నాడు.—

17. జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్త్యాది
ప్రపంచం యత్ప్రకాశతే।

తద్బ్రహ్మాహమితి జ్ఞాత్వా
సర్వ బన్ధైః ప్రముచ్యతే॥

జాగ్రత్ అనగా స్థూలదేహమునఁ అభిమానము, దశేంద్రియ వ్యవహారములు, నేత్రస్థానము. వైఖరీవాక్కు, సత్త్వగుణ ప్రధానము, కలిగి, విశ్వుఁడను నామముతో, తృప్తుఁడుగ వ్యవహరించు పరమాత్మయే.

స్వప్నమనగా, సూక్ష్మదేహాభిమానము కలిగి, మనో వ్యవహారము, కంఠస్థానము. మధ్యమవాక్కు, రజోగుణ ప్రధానము కలిగి, తైజసుఁడను పేరుతో, స్వప్నవ్యవహారములు సలుపు పరమాత్మయే. సుషుప్తియనగా, కారణదేహాభిమానము, (అజ్ఞానము), వ్యవహారరహితము, హృదయస్థానము, పశ్యంతీవాక్కు, (స్వప్రకాశంచక మాయకలి-సాక్షి), తమోగుణ ప్రధానము, ప్రాజ్ఞుఁడను పేరుతో నిద్రయందలి సుఖానుభవములు పొందు పరమాత్మయే.

పంచమహాభూతములు, వాటి పంచతన్మాత్రలు, పంచ జ్ఞానేంద్రియములు, పంచకర్మేంద్రియములు, వీటి వ్యాపారములు, పంచేంద్రియవిషయములు, అన్నియు కలిసి, ప్రపంచ మాయెను. ఈ ప్రపంచమున కంతయు, ఆత్మ చైతన్య వెలుగుచున్నది. ప్రతిజీవియందు, ప్రతివస్తువునందు ప్రకాశించు చైతన్యము ఆత్మ. ఆ యాత్మయే నేను. “నేను” లేక ఇది యొకటియు ప్రకాశింప జాలదు. ఆ ప్రకాశమును

బ్రహ్మ మనబడును, ఆ బ్రహ్మమే "నేను." "నేనే" బ్రహ్మము. ఇతి జ్ఞాత్వా = అని తెలిసినచో, సర్వబన్ధైః = అన్నివిధ బంధములు, పాశములు, ప్రముచ్యతే = ప్ర ముచ్యతే = పూర్తిగ, నిశ్శేషముగ తొలగిపోవుచున్నవి.

ఇక, "ప్రజ్ఞానం బ్రహ్మ" యని బోధించుచున్నారు.

18. త్రిషు ధామసు యద్భోగ్యం
భోక్తా భోగశ్చ యద్భవేత్ ।
తేభ్యో విలక్షణః సాక్షీ
చిన్మాత్రోఽహం సదాశివః ।

త్రిషు ధామసు = మూడు నిలయములందు, అనగా, శరీర త్రయములందు, స్థూల, సూక్ష్మ, కారణశరీరములందు ఏత్, యది, భోక్తా = అనుభవించు, కర్త యని, భోగ్యం = అనుభ వించదగినవస్తువు యని. భోగః = అనుభవము అనుకర్త యని, యత్ + భవేత్ = ఏవికలవో, మూడింటియందున్న, తేభ్యః + విలక్షణః = వీటికి వ్యతిరేక లక్షణములుగల, సాక్షీ = సాక్షియగు జ్ఞేత్రము కలిగించుకొనక. మమ కారము పొందక, ఏదికలదో, తత్ = అది, ఆ, చిన్మాత్ర, చైతన్యము, అహం = "నేను." ఆ ఎఱుకయే నేను. సదాశివః = నా స్వభావము ఎట్టిదనిన, నిత్యనిరంతర మంగళ కరము. ఆనందస్వరూప ఆత్మ—"నేను." ఒక నాటకరంగ మున, సభ్యులవచ్చి ఆసీనులగుట, నటులు నాట్యమాడుట,

సభ నుండుటగా, మిగుల నిర్గుణనాటకరంగమును కూడ ప్రకాశింపజేయుచు, విహారములు చేయగా, ఇచ్ఛాశక్తి వల్ల ఆత్మ సర్వసాక్షిగ నున్నాడు.

ఇక "అహంబ్రహ్మాస్మి" అను మహావాక్యబోధ ప్రారంభ మగుచున్నది.

19. మయ్యేవ సకలం జాతం
మయి సర్వం ప్రతిష్ఠితమ్ ।
మయి సర్వం లయం యాతి
తద్బ్రహ్మాద్వయ మస్మ్యహమ్ ॥

మయ్యేవ = నాయందే. నా అధిష్ఠాన బలముచేతనే, సకలం + జాతం = సర్వము పుట్టినదగుచున్నది. జాగ్రత్, స్వప్న, సుషుప్తులు నాయందు కలుగుచున్నవి. 'మయి సర్వం + ప్రతిష్ఠితం = అన్ని నాయందు నిలిచి యుండును. మయి సర్వం లయం యాతి = నాయందు అన్నియు లీనమై పోవుచున్నవి. తత్ = అందువలన, బ్రహ్మ + అద్వయం + అస్మి + అహం = ఆ అద్వితీయ బ్రహ్మము నేనై యున్నాను. బ్రహ్మమునకు వేరు వ్యాఖ్యానములేదు.

20. అణోరణీయానహమేవ తద్వన్
మహానహం విశ్వమహం విచిత్రమ్ ।
పురాతనోఽహం పురుషోఽహమీశో
హిరణ్మయోఽహం శివరూపమస్మి ।

అణోః = అణువులలో, సూక్ష్మములలో, అణీయాన్ = సూక్ష్మము, అహమేవ = "నేనే" తద్వత్ = అటులనే, మహానహం = గొప్పవాటిలో నేను గొప్ప. (కఠోపనిషత్ I-2-20) అణోరణీయాన్మహతో మహీయాన్.—అని యున్నది.—విచిత్రమ్ + విశ్వం + అహం = విచిత్రమగు విశ్వమంతయు నేను. పురాతనోహం = నాకు పుట్టుక లేదు. క్రొత్తగ పుట్టిన వాడను గాను. నిత్యుడను. గనుక పురాతనుడను నేను, పురుషోఽహం = ఈ శరీరమనబడు పురమునందుండి యున్నాను. ఈశః = నియమించువాడను. హిరణ్మయః + అహం = నేను తేజస్స్వరూపుడను. శివరూపమస్మి = మంగళస్వరూపుడను. మంగళకరుడను, ఆనందము నా లక్షణము, అమంగళమునకు, దుఃఖమునకు నా యందు ఆస్పదము లేదు.

21. అపాణిపాదోఽహమచింత్యశక్తిః।
పశ్యామ్యచక్షుః స శృణోమ్యకర్ణః ।
అహం విజానామి వివిక్తరూపో
న చాస్తి వేత్తా మమ చిత్సదాహమ్ ॥

ఈ విషయము కఠోపనిషత్తునందు "అశరీరం శరీరేషు," అనియు, "ఆసీనో దూరం వ్రజతి, శయానో యాతి సర్వతః" అనియు, కేనోపనిషత్తునందు "శ్రోత్రస్య శ్రోత్రం, మనసో మనో యత్" అని యున్నది.

అహం = "నేను", అపాణిపాదః = చేతులు, పాదములు లేని వాడను. అనగా, ఈ చేతులు, పాదములు, నేను కాను. అచిన్త్యశక్తిః = అత్యంతమైన విశేషశక్తి గలవాడను. నాశక్తి ఎట్లు వ్యవహరించునో నిర్ణయించ శక్యము కాదు. "బుద్ధిః గ్రాహ్య మతీన్ద్రియం," ఎందుకనగా, అచక్షుః = కన్నులు లేకనే, పశ్యామి = చూడగలను. అకర్ణః = చెవులు లేకనే, సర్వఘోషం = చక్కగ వినగలుగుచున్నాను. (శ్రోత్రస్య శ్రోత్రం). అహం = నేను, వివిక్తరూపః = రూపము లేని వాడను, అయినను, విజానామి = చక్కగ తెలియగలను. (అశరీరం శరీరేషు), మమ = కన్ను, వేత్తా = తెలియువాడు, న + చ + అస్తి = మరి యెవరును లేడు. చిత్ + సదా + అహం = నేను ఎల్లప్పుడు చైతన్యస్వరూపుడను. జ్ఞాన స్వరూపుడను. జ్ఞానమును జ్ఞానము తెలిసికొనగలదు గాని, ఇతరముల వలన వల్లపడదు.

ఆత్మకు అవయవములు లేవు. కాని, ఆత్మశక్తివలన, అవయవము లెల్ల పనిచేయుచున్నవి. ఇంద్రియములు లేవు. ఆతని అధిష్ఠానమువలన ఇంద్రియములు తెలియుచున్నవి. మనసు లేదు. ఆతని చైతన్యము సోకుటవలన మనసు చింతించ గలుగుచున్నది. రూపము లేదు. అన్ని రూపములలో ఆత్మ అస్తి, భాతి, ప్రియం, అను లక్షణములతో నిండియుండుట వలన, రూపములు కనబడుచున్నవి. ఆతడు జ్ఞాన స్వరూపుడు.

22. వేదైరనేకైరహమేవ వేద్యో
వేదాన్తకృద్వేదవిదేవ చాహమ్।
న పుణ్యపాపే మమ నాస్తి నాశో
న జన్మ దేహేన్ద్రియ బుద్ధిరస్తి।

గీ॥ XV—15. చూడ. ఈ మొదటి పాదము పూర్తిగ నున్నది.

వేదైరనేకైః—వేదముల నేకములు గలవు. నాలుగు వేదములే కావు. తెలియవలసిన ప్రతి విషయము వేద మనబడును. అవి అసంఖ్యాకములుగ నున్నవి. అన్ని యున్నను, వాటిని తెలియు తెలివి, అహమేవ—నేనే, వేరు తెలివిలేదు. వేదాంతకృత్—వేదాంతములు, అనగా ఉప నిషత్తు లనేకములు గలవు. వాటిని అనేక ఋషులు బోధించి యుండినను, ఆ ఋషుల రూపమున బోధించినది, ప్రకటించినది "నేను". వేదవిత్=ఋషులనోటనున్న, వేదములను, వేదాంతములను, కూడ గ్రహించి, తెలిసినది కూడ, శిష్యుల రూపమునందుండిన నా తెలివియే, అన్ని తెలియు తెలివియే నేను. న+పుణ్యపాపే=పుణ్యపాప ములులేవు, మమ+న+అస్తి+నాశః—నాకు నాశములేదు. నేను కార్యములు చేయువాడను కాను. వాటి వలని పుణ్య పాపములు నాకులేవు. న+జన్మ+దేహ+ఇన్ద్రియ+బుద్ధి+అస్తి—నాకు జన్మములేదు, జన్మము కలుగుటకు దేహము

లేదు, దేహము లేదు గనుక, నాకు ఇంద్రియములు లేవు, మనసు లేదు, బుద్ధి లేదు, నేను సాక్షిని, చిన్మాత్రుడను.

౨౩. న భూమి ర్నాపో న చ వహ్ని రస్తి
న చానిలో మేఽస్తి న చాంబరం చ!

మే=నాకు నాది యనబడు, భూమి+న=భూమి లేదు, నాప ఆపః=నీరు కూడ లేదు. న చ వహ్నిరస్తి=అగ్ని కూడ లేదు. న చ అనిలః=వాయువు కూడ లేదు. న చ అంబరం=ఆకాశము కూడ లేదు. ఈ పంచ మహాభూతములగు, ఆకాశము, వాయువు, అగ్ని, జలం, పృథ్వి, నేను కాను. అవి నావికావు అయినను, నేను లేక అవి యుండజాలవు.

౨౪. ఏవం విదిత్వా పరమాత్మరూపం
గుహాశయం నిష్కళమద్వితీయమ్!
సమస్తసాక్షిం సదసద్విహీనం
ప్రయాతి శుద్ధం పరమాత్మరూపమ్॥
ఇతి ప్రథమః ఖణ్డః।

గీతయందు XV-19— "యో మామేవ మసంమూఢో జానాతి పురుషోత్తమమ్" అని యున్నది. పరమాత్మరూపం=పరబ్రహ్మము, ఆత్మ స్వరూపము, ఏవం విదిత్వా=ఈరీతి తెలిసి, ఎరిగినగా, సాక్షీభూతముగ మనల శాసించుచున్నాడు. గుహాశయం=హృదయగుహాయందుండు వాడని, ("సర్వస్య చాహం హృది సంనివిష్టః" గీతా XV-15.)

(హృదయకమలమధ్యే కేవలం బ్రహ్మమాత్రం) —నిష్కళం = కళంకములు లేనివాడు, అద్వితీయం = అనన్యస్వరూపుడు, తనకు తాను తప్ప, ఇతరము లేదు. సమస్తసాక్షిం = చరాచరజగత్తునకు సాక్షి, జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్తులకు సాక్షి, శరీరత్రయములకు సాక్షి, గుణత్రయములకు సాక్షి, సదసద్విహీనం = సత్తు, అసత్తు అను భేదవిభేదములకు అతీతము. శుద్ధం = నిర్మలుడు, శుద్ధసత్త్వప్రధాన గుణముగలవాడు. అట్టి వానిని తెలియుట వలన, ప్రత్యగాత్మ పరమాత్మస్వరూపమై పరమాత్మయే తానగుచున్నాడు. పరమాత్మరూపము తాను పొందుచున్నాడు.

అని ప్రథమ భాగము, సమాప్తము.

యః శతరుద్రియమధీతే
సోఽగ్నిపూతో భవతి,
సురాపానాత్పూతో భవతి,
బ్రహ్మహత్యాత్పూతో భవతి,
కృత్యాకృత్యాత్పూతో భవతి,
తస్మాదవిముక్తమాశ్రితో భవతి।
అత్యాశ్రమీసర్వదాసకృద్వాజపేత్।

యః = ఎవడు, శతరుద్రీయమధీతే = యజుర్వేదమునగల శతరుద్రీయమనబడు పరమాత్మస్తుతి కలదో దానికి చెప్పబడును ఈ ఉపనిషత్తును అధ్యయనము చేయుచున్నాడో, సః =

అతడు, అగ్నిష్టోమేన యజేత = యజ్ఞములు చేసినంతటి పునీతు డగుచున్నాడు. సురాపానాత్పూతో భవతి = యాగములు చేసియు, సోమపానము చేసిన దోషమునుండి పునీతుడగు చున్నాడు. బ్రహ్మహత్యాత్పూతో భవతి, = బ్రహ్మహత్య = అనగా, ఆత్మజ్ఞానము పొందక, తన స్వస్వరూపమును విచా రించక. (ఆత్మానం హినస్తి అజ్ఞానమనునే దేహమునకు మిక్కిలి భోగపరచి నశింపజేయుచున్నాడో అట్టివాడు ఆత్మ హత్య చేసినవాడగును. బ్రహ్మహత్య చేసిన వాడగును, ఆ దోషము ఇందువలన తొలగుచున్నది. ఆత్మజ్ఞానము కలుగు చున్నది. కృత్యాకృత్యాత్పూతో భవతి = చేసిన కృత్య ములవలన కలుగు దోషము, చేయక వదలిన కార్యములవలని లోపములు, తొలగుచున్నవి.—అనగా, స్వస్వరూపజ్ఞానము పొందిన, ఆత్మజ్ఞానము పొందిన, జ్ఞానికి, కృత్యములు లేవు. అకృత్యములు లేవు అన్నిటికి అతడు సాక్షి. పామరుల కర్మ ముంచుధర్మనిబంధనలు అతనికి ఆపాదింపవు, వాని వలన అతడు పతితుడగుట లేదు. పావనుడగుట లేదు. తస్మాత్ = గనుక, అవిముక్తం సమాశ్రితో భవతి—అవిముక్తం, = బంధముక్తులు లెందఱయు లేని, మహేశ్వరుని, పరమాత్ముని, ఆశ్రితో భవతి = పొందినవాడగుచున్నాడు. అత్యాశ్రమీ (భూమా) = ఆశ్రమ చతుష్టయమును అతిక్రమించి, బ్రహ్మచారి యని, గృహస్థు డని, వానప్రస్థుడని, సన్యాసియని, నాకు తగదు, తగదో యని, అనుకొనించక, సర్వసంగపరిత్యాగుడై (యతీశ్వరుడై

జ్ఞానము వహించి) సర్వదా=ఎల్లప్పుడు, (అథవా=లేక పక్షమున) సకృద్వా=ఒకొకప్పుడుగాని, జపేత్=పునశ్చరణము చేయుచుండవలెను. మరల మరల జపించుచుండవలెను. పఠించుచుండవలెను.

అనేనజ్ఞానమాప్నోతి,
సంసారార్ణవనాశనమ్।
తస్మాద్దేవంవిదిత్వైనం
కైవల్యంపదమశ్నుతే।
కైవల్యం పదమశ్నుత ఇతి॥

ఇత్యథర్వవేదీయకైవల్యోపనిషత్ సమాప్తా।

అనేన=ఈ శ్రుతి పఠన శ్రవణ చేయుటవలన, నిరంతర స్మరణ వలన, జ్ఞానమాప్నోతి=జ్ఞానము కలుగును. అజ్ఞానము తొలగును, జీవభావము వీడును. మరణ భీతిపోవును. జ్ఞానము క్రొత్తగా వచ్చునదికాదు, అజ్ఞానము, ఆవరణము తొలగిన, మేఘములు తొలగినప్పుడు సూర్యుడు ప్రకాశించునట్లు జ్ఞానము ప్రకాశించును. సంసారార్ణవనాశనమ్=ఆత్మజ్ఞానములేక పోవుటవలన, సంసారము కలిగెను. బంధమేర్పడెను. ఆత్మజ్ఞానమువలన, భవబంధములు తొలగుచున్నవి. మరల జన్మము కలుగదను భీతి తొలగును. జన్మము వలన సంహారము కలుగును. జన్మ నాశము వలన సంహారనాశము కలుగును. తస్మాత్=అందువలన, ఏవం=

ఉరీతి, ఏసంబంధం అత్మను, నిరాకారానంద సిద్ధముగ సాక్షా త్కరించిన, కైవల్యం కేవలం, నిరామయాద్వితీయం, బ్రహ్మా మును, పరమాత్మ తేజోమూర్తిమ పదవిని, శాంతం, శివం, సుందరం, అను పదవిని, సత్, చిత్, ఆనందము, అను పదవిని, పొందుచున్నారు. బ్రహ్మమే అగుచున్నారు.

కైవల్య పదవి పొందుచున్నారు.

ఓం. తత్ సత్ !!!

ఓం సహనావవతు, సహనౌభునక్తు, సహవీర్యం కరవావహై,
తేజస్వినావధీతమస్తు మా విద్విషావహై ।

ఓం శాంతిః ! శాంతిః !! శాంతిః !!!

THE GITA PRESS, MADRAS-1